

вуаха 44 държави и се взе решение следващите конференции да бждат свиквани презъ 7 години. Датата на третата обаче, попадна въ периода на великата война.

Освенъ Хагскитъ Конференции, заслужаватъ да бждатъ отбелзани и редъ американски конференции и конгреси, които, макаръ и локални, иматъ известно значение. Това сж конгреситъ въ *Панама* (1890), *Лимесъ* (1848 и 1864) и *Вашингтонъ* презъ 1890, 1901, 1911 г.¹⁾

III. *Свѣтовната война и учредяването на Обществото на Народитъ*. Следъ несполуката на Хагскитъ Конференции да примирятъ интереситъ на свѣтовнитъ държави, въпросъ за нови опити отъ страна на управляющитъ кржгове въ тия държави не можеше и да става. Опититъ на социалистическитъ партии отъ цѣла Европа да внушатъ необходимостта отъ мирно разрешение на спорнитъ въпроси сжщо не успѣха. Войната стана неизбежна и тя избухна. Всѣка отъ воюващитъ страни бѣ принудена още отъ самото начало да хвърли всичкитъ си сили въ нея, за да слечели побѣдата. Бѣха нарушени и ония незначителни съглашения, които Хагскитъ Конференции бѣха стипулирали за водене на сухопѣжната и морска война, само и само да се гарантира побѣдата. Но, при все това, войната се разви стихийно, безъ изгледъ да завърши скоро.

Равновесието между воюващитъ сили можеше да бжде нарушено само чрезъ една промѣна въ вътрешния строй на нѣкоя отъ воюващитъ. Тая промѣна се изрази въ руската революция отъ *мартъ 1917 г.* Тя обаче, не помогна за побѣдоносното завършване на войната, но затова пъкъ развърза вътрешнитъ противоречия въ Русия и задълбочи самата революция. Отъ необходимостъ, промѣната въ руския общественъ строй се превърна въ опасностъ; имаше всички изгледи да се разпространи въ другитъ държави. Нейното влияние трѣбаше да се ограничи поне до завършването на войната. Това можеше да стане само чрезъ издигането на идеи, които да подържатъ духоветъ на преуморенитъ маси. Тия идеи се слѣха въ една обща идея за учредяване Обществото на Народитъ, чрезъ което да се избѣгнатъ бждащитъ войни.

Още по-вече, че идеята за учредяването на Обществото на Народитъ, макаръ и неопредѣлено бѣ проникнало въ народнитъ маси на всички воюващи страни. Американскитъ Съединени Щати, организирани въ федерация, безусловно бѣха привърженици и на една европейска федерация. Въ Англия се образуваха презъ време на войната нѣколко дружества за пропагандиране на идеята за Обществото на Народитѣ²⁾. Въ Германия и Австро-Унгария мирътъ по споразумение стана необходимостъ.

Изразителъ на тоя всеобщо желанъ изходъ отъ войната стана председателтъ на най-голтмата и най-уредена федеративна република — Съединенитъ Щати — *Уйлсонъ*. Съ едно послание отъ 22 януарий 1917 г., а следъ това съ друго послание отъ 8 февруарий 1918 г. — известното послание съ 14 тѣхъ точки — *Уйлсонъ* посочи основнитъ начала, на които трѣба да се изградятъ мира и Общество на Народитъ. Следъ *Уйлсонъ* въ сжщия смисълъ се изказаха по редъ английскитъ държавни мъже *Грей*, *Лойдъ Джоржъ*, *Асквитъ* и пр., следъ това и графъ *Черчилъ* — австрийския канцлеръ, въпреки това, че основнитъ начала на *Уйлсонъ* засѣгаха тежко тогавашната Австро-Унгарска монархия.

Къмъ края на войната убеждението, че Обществото на Народитъ е единствения изходъ, бѣ всеобщо. Отъ нужда за ускоряване края на войната, то се обърна въ нужда на бждащия миръ. Когато представителитъ на воюващитъ страни се явиха да преговарятъ за сключаването на договора, тѣмъ се представиха проекти за организирането на Обществото отъ нѣколко страни — *Уйлсонъ*, Франция, Италия, Англия и Германия.

Най-важенъ и основно обмисленъ обаче, бѣ проекта на *Уйлсонъ*. Основнитъ принципи, които се прокараваха въ тоя проектъ бѣха: а. — Обществото на Народитъ трѣбва да бжде по-силно отъ всѣка отъ образуващитъ го държави, за да може да налага правовия редъ, който ще твори; б. — единственъ пѣтъ за изпълнение на решенията му трѣбва да бжде принуждението. Въ случай, че една съюзена държава нападне друга, всички останали се задължаватъ да ѝ се притекатъ на помощъ, за да защитятъ териториалната ѝ цѣлостъ. Изключение се допуца само за измѣнения въ териториалната цѣлостъ, които се налагатъ отъ измѣнението на условията. Но, и въ такъвъ случай тия измѣнения трѣбва да ставатъ съ решение на Обществото

¹⁾ Презъ последната епоха въ областта на доктрината не се направи нищо отъ значение. По важнитъ опити въ това отношение сж тия на Блюнчли, Лоримеръ, Фиоре и пр. Но въ сжщностъ тѣ не можаха да достигнатъ дори онзи размахъ, който имаше Кантъ преди 100 години.

²⁾ „League of Nations Society“, „League of Free Nations Associations“ и пр.